

“ZOEK HET ZELF MAAR UIT?”

KNELPUNTEN BIJ DE UITVOERING VAN
DE WET WERK EN BIJSTAND IN DE
GEMEENTE HAARLEM

*Werkgroep
Minima*

September 2012

Inhoud

	Pag.
Voorwoord	2
Inleiding	3
Het algemene beeld	4
De knelpunten samengevat	5
Andere aandachtspunten	7
Conclusies en aanbevelingen	8
Casuïstiek	10
Bijlage 1: rekentool beslagvrije voet beschikbaar	18
Bijlage 2: brief van de MO-groep (signaleringscommissie sociaal raadslieden) aan de Vaste Commissie van de Tweede Kamer voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid (18 maart 2008)	19

Voorwoord

Hulpverleners- en vrijwilligersorganisaties die zijn aangesloten bij de Werkgroep Minima krijgen in toenemende mate te maken met klachten van burgers die bijstand ontvangen of bijstand aanvragen. En het zijn niet alleen burgers die klagen, ook professionele en vrijwillige hulpverleners ondervinden dagelijks dat er heel veel mis gaat bij het uitvoeren van de Wet Werk en Bijstand in de gemeente Haarlem. Met het aanstellen van de zogenaamde poortwachters is het aantal klachten dermate toegenomen, dat niet langer gesproken kan worden van incidenten. Bovendien is eind 2011 het tot dan toe bestaande reguliere overleg tussen de afdeling Sociale Zaken en Werkgelegenheid (hierna: SoZaWe) en de Werkgroep Minima door SoZaWe opgezegd, waardoor een rechtstreekse ingang om knelpunten in de uitvoeringspraktijk te bespreken wegviel. Met name de samenloop van deze twee ontwikkelingen was aanleiding voor de Werkgroep om klachten te bundelen en te analyseren. Het resultaat is dit rapport.

De Werkgroep realiseert zich dat de aangesloten organisaties juist die gevallen zien waar zaken niet goed gaan. Bovendien is er sprake van nieuw beleid ("kans en kracht") en dat betekent dat niet alles direct goed gaat. Daar mag de burger echter niet onder lijden. Ondanks de kritische toon van het rapport is het de uitdrukkelijke wens van de Werkgroep op deze manier een constructieve bijdrage te leveren aan het oplossen van knelpunten.

Om privacyredenen zijn de omschreven casussen geanonimiseerd. In die gevallen waar casussen zo uitgebreid beschreven zijn dat ze desondanks tot personen te herleiden zijn, is aan betrokkenen om toestemming gevraagd hun casus in het rapport op te nemen.

Werkgroep Minima
September 2012

Contact:

Postadres: P/a Postbus 400, 2000 AK Haarlem

E-mail: werkgroepminimahaarlem@gmail.com

Telefonisch via Platform Minima Organisaties: 023-5341195
06-45536354

Aan de Werkgroep Minima nemen de volgende organisaties deel:

Damiate Advocaten
Dock/Moedercentra
Fischer Advocaten
Informatie Steun Punt
Het Juridisch Loket Haarlem
Huiskamer vluchtelingen-Nederlanders Schalkwijk
Stichting Kontext
Loket Haarlem
MEE Noordwest-Holland
Platform Minima Organisaties
Stichting Release
SoZaWe-Raad
Stem in de Stad
Vluchtelingenwerk Haarlem

Inleiding

Bij de uitvoering van de Wet Werk en Bijstand (WWB) is al jaren een verzakelijking aan de gang. Cliënten ondervinden aan den lijve dat het contact met de afdeling Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SoZaWe) formeler is geworden, het toezicht strenger en de eisen hoger. De laatste jaren staat de term "eigen verantwoordelijkheid" in toenemende mate centraal, waarbij de overheid veel minder verzorgt, maar alleen faciliteert wanneer het echt nodig is. Het idee erachter is dat elke burger in staat geacht wordt zelf in zijn levensonderhoud te voorzien, en wanneer dat niet lukt en hij¹ toch is aangewezen op een bijstandsuitkering wordt hij in ieder geval in staat geacht ervoor te zorgen dat hij aan de voorwaarden voldoet en alle vereiste stukken stipt en tijdig inlevert.

Met het begrip eigen verantwoordelijkheid is niets mis in die zin dat het goed is burgers aan te spreken op de verplichtingen die een uitkering nu eenmaal met zich meebrengt, en te verlangen dat bijstandsgerechtigden binnen hun mogelijkheden zich maximaal inspannen om een redelijke controle van het recht op bijstand mogelijk te maken of deel te nemen aan re-integratietrajecten. Maar daarbij mag niet vergeten worden dat het overgrote deel van bijstandsontvangers juist burgers zijn met een lage opleiding of die juist die sociale vaardigheden missen om aan al de hen opgelegde verplichtingen te voldoen. Als daar te gemakkelijk aan wordt voorbij gegaan, vervalt het idee van "eigen verantwoordelijkheid" snel tot een "zoek het zelf maar uit".

De organisaties die deel nemen aan de Werkgroep Minima moeten in toenemende mate constateren dat dit laatste steeds meer aan het gebeuren is. Steeds vaker worden bijstandsuitkeringen gestopt omdat bijstandsgerechtigden niet aan verplichtingen zouden hebben voldaan, terwijl dit lang niet altijd zo duidelijk is. Bijstandsaanvragen worden zeer snel buiten behandeling gesteld, vaak zonder dat aan de wettelijke vereisten is voldaan. Regelmatig worden bijstandsaanvragen mondeling afgewezen, waarbij er geen formele beschikking volgt zodat de aanvrager niet in staat is bezwaar aan te tekenen. In een aantal gevallen is door de Werkgroep Minima geconstateerd dat er wel degelijk recht bestond op bijstand. Een algemene klacht is dan ook dat de onlangs aangestelde poortwachters een poort lijken te vormen die niet gepasseerd kan worden. Ook over de bejegening door ambtenaren van Sociale Zaken horen we zeer regelmatig klachten. In de casuïstiek worden daarvan een aantal voorbeelden gegeven.

Dit alles leidt in sommige gevallen tot schrijnende toestanden. Regelmatig maken we mee dat burgers (soms gezinnen met kinderen) meerdere maanden geen bijstand hebben en dus geen inkomen. Wat rest is een beroep op de voedselbank, soms op vrienden of familie, voor in ieder geval een minimaal levensonderhoud. Maar dat biedt geen oplossing voor de daardoor ontstane achterstanden in de vaste lasten. En de bijstandsuitkering is inmiddels zo laag dat het inlopen van dergelijke achterstanden veelal een bijna onoverkomelijk probleem vormt, met (dreigende) afsluiting van energie of uithuiszetting als gevolg. En dan hebben we het nog niet over incassokosten, kosten van deurwaardersexploitatie, enzovoorts.

De Werkgroep Minima vindt de hier genoemde ontwikkelingen dermate verontrustend dat ze besloten heeft middels deze notitie de geschetste problemen onder de aandacht te brengen. Hierna volgt o.a. een samenvatting van de knelpunten, naast conclusies en aanbevelingen. In het laatste hoofdstuk volgt een selectie van een aantal casussen uit de praktijk van een aantal bij de Werkgroep Minima aangesloten hulpverleningsinstanties en advocatenkantoren. Deze casussen illustreren de huidige praktijk en knelpunten op een levendige manier.

¹ Waar in de tekst "hij" staat in algemene zin kan ook "zij" worden gelezen.

Het algemene beeld

Een advocatenkantoor dat veel bijstandszaken doet vat de huidige praktijk bij SoZaWe als volgt samen:

“De laatste tijd wordt het steeds lastiger om een bijstandsuitkering te krijgen. Eigenlijk speelt dit al heel lang, sedert het bijstandsbudget een gemeentelijk potje is geworden in plaats van een rijksoverheidpotje. De bijgevoegde brief van de signaleringscommissie van de Sociaal Raadslieden aan de Tweede Kamer vier jaar geleden in het kader van de evaluatie van de WWB² heeft helaas nog steeds niets aan actualiteit ingeboet. Wat hulpverleners en advocaten merken is dat de gemeente steeds meer informatie opvraagt (klanten hebben nu juist vaak niet veel administratieve vaardigheden) en een steeds kortere termijn geeft om dit allemaal in te leveren. Daarbij stelt de gemeente ook steeds strengere voorwaarden op sollicitatiegebied. Bijvoorbeeld 25 sollicitaties binnen twee weken met brieven, reacties van werkgevers en reacties van de werkzoekende daar op. Verder stuurt de gemeente de aanvragers ook meer dan eens weg om eerst allerlei toeslagen bij de belastingdienst aan te vragen en/of een andere uitkering. Daarna mag de aanvrager nog wel eens terugkomen als het echt nodig is, maar geldt opeens de datum van terugkomst als dag van aanvraag. Het is lastig aan te tonen dat men al eerder langs is geweest want dat weigert de gemeente op schrift te stellen. Potentiële aanvragers worden weggestuurd met mondelinge adviezen en opdrachten. De meeste van onze klanten zijn niet mondig genoeg om een schriftelijke bevestiging te vragen. De meesten beseffen ook helemaal niet dat dat wel eens handig zou kunnen zijn.

Een voorschot wordt tegenwoordig, onafhankelijk van de persoonlijke situatie, niet eerder dan na vier weken na de aanvraag verstrekt. Dat ondertussen de schulden oplopen en het sociale netwerk van de aanvrager word overbelast is kennelijk van geen belang. Daarnaast staat in de eerste brief van de gemeente standaard vermeld dat de aanvrager zich na de intake op een bepaalde dag uiterlijk om een bepaald uur moet hebben gemeld, bij gebreke waarvan de gemeente ervan uitgaat dat de aanvrager geen belang meer heeft bij zijn aanvraag. Dat is echter geen besluit waar bezwaar tegen aangetekend kan worden, mocht de aanvrager op genoemde dag en tijdstip niks van zich hebben laten horen. Eerst moet er dan weer gecorrespondeerd worden met de gemeente opdat er een appellabel besluit aangaande buiten behandelingstelling komt. Daar gaat ook weer kostbare tijd mee verloren. Wellicht hoopt de gemeente dan dat de aanvrager in de tussentijd er zo flauw van wordt dat hij wel aan het werk gaat, maar met een toch sterk stijgende werkloosheid is die hoop enigszins ijdel. Tenslotte komt het ook te vaak voor dat de aanvrager van SoZaWe nauwelijks de tijd krijgt om alsnog stukken aan te leveren.”

² Zie bijlage 2

De knelpunten samengevat

In het laatste hoofdstuk worden veel verschillende gevallen doorgenomen zoals die door hulpverleners en advocaten in de praktijk zijn tegengekomen. Over één ding zijn alle aan de Werkgroep Minima deelnemende organisaties het eens: het gaat hier niet om een paar incidenten maar om structurele tekortkomingen in de uitvoering. Het betreft dan het niet of onjuist toepassen van de wet, en het niet afgeven van beschikkingen of onjuiste afwijzingen, maar daarnaast gaat het met name ook om de houding van klantmanagers en poortwachters jegens bijstand zoekende burgers, zoals onheuse bejegening en vooral het opwerpen van veel drempels.

Welke rode draad kunnen we nu ontdekken in de in het laatste hoofdstuk beschreven casuïstiek? We geven hier een samenvatting van de knelpunten:

1 Aanvragen worden mondeling afgewezen zonder dat een beschikking op papier volgt, zodat de aanvrager niet de mogelijkheid heeft bezwaar aan te tekenen. Door de klantmanagers en poortwachters wordt dit “de aanvraag buiten behandeling stellen” genoemd. De Algemene Wet Bestuursrecht geeft weliswaar de mogelijkheid een aanvraag niet te behandelen, maar dat kan alleen in bepaalde gevallen, zoals het onvoldoende aanleveren van vereiste stukken zodat een beslissing niet mogelijk is. En ook in dit geval is het overheidsorgaan gehouden een hersteltermijn te geven.³ Bovendien staat ook de weigering een aanvraag te behandelen open voor bezwaar en beroep.⁴ Het is dus een kennelijk wijdverbreid misverstand bij SoZaWe dat er geen bezwaar mogelijk is wanneer het afwijzen van een aanvraag als “buiten behandeling gesteld” wordt bestempeld. (casus 1, 5, 8, 11)

2 Als er al een hersteltermijn wordt gegeven, is deze termijn soms onredelijk kort, zo kort dat het de bijstandsgerechtigde erg moeilijk zo niet onmogelijk wordt gemaakt aan zijn verplichtingen te voldoen. Wie uitstel vraagt ondervindt daarbij soms tegenwerking. Daarbij lijkt de minste overschrijding reden genoeg de bijstand op te schorten en/of een maatregel op te leggen. Dit is een extra probleem voor dak- en thuislozen met een postadres. (casus 9 is één voorbeeld van vele klachten hierover).

3 Een veel gehoorde klacht is dat aangeleverde stukken bij SoZaWe zoekraken, terwijl betrokkenen er zeer stellig in zijn de stukken wel te hebben opgestuurd dan wel persoonlijk te hebben afgegeven. Vrijwel altijd wordt dit ten nadele van de bijstandsgerechtigde uitgelegd, met vaak vervelende gevolgen voor betrokkene, zoals het beëindigen van de uitkering. Ook digitale WWB-aanvragen komen soms niet aan bij SoZaWe. (casus 2, 4)

4 Regelmatig wordt er ten onrechte een zoektijd opgelegd, waarbij er bijzonder hoge eisen worden opgelegd ten aanzien van het aantal sollicitaties (casus 11, 15, 16)

5 In meerdere gevallen werd geconstateerd dat een aanvraag direct mondeling werd afgewezen omdat de poortwachter na een snelle berekening meende dat er geen recht was op (aanvullende) bijstand, terwijl achteraf deze berekening onjuist bleek te zijn. Hier is dus sprake van onzorgvuldigheid, maar omdat het doen van een aanvraag wordt afgeraden of een aanvraag niet behandeld wordt, is correctie achteraf niet (of pas te laat) mogelijk. Ook hier wreekt zich het niet volgen van de gebruikelijke wettelijke procedures, met name het geven van een gemotiveerde beslissing. (casus 5, 16)

6 SoZaWe weigert bij het bepalen van de aflossingscapaciteit in het geval er bijstand terugbetaald moet worden de rekentool te hanteren, terwijl dat een wettelijke

³ Art. 4.5 Awb

⁴ Art. 6.2 Awb

verplichting is. (casus 3) Het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid zegt hierover op haar website op 2 februari 2009⁵:

“De bevindingen uit de steekproef die de LOSR heeft uitgevoerd onder gemeenten wijzen erop dat sociale diensten op grote schaal de beslagvrije voet niet correct toepassen. Sociale diensten moeten zich houden aan de wettelijke voorschriften op dit punt. Temeer daar het hier gaat om een kwetsbare groep. Door onjuiste berekening van de beslagvrije voet houden uitkeringsgerechtigden een te laag besteedbaar inkomen over. Uit de steekproef van de LOSR is gebleken dat er in voorkomende gevallen op jaarbasis tot € 500,- teveel verrekend wordt. Armoedebestrijding staat hoog op de agenda. Een onjuiste berekening van de beslagvrije voet kan afbreuk doen aan het gemeentelijk armoedebeleid.”

7 SoZaWe verlangt dat burgers WWB digitaal aanvragen⁶ maar daarvoor heeft men digi-d nodig en de aanvraag duurt minimaal drie dagen. Daardoor lopen aanvragers vaak zeker enkele dagen bijstand mis. Vroeger was er de mogelijkheid van een tijdelijke digi-d waarmee de aanvraag direct gedaan kon worden, maar deze mogelijkheid is inmiddels vervallen. De aanvrager kan dan op het digitale formulier wel aangeven dat de uitkering eerder moet ingaan omdat er tijd verloren is met de aanvraag digi-d, maar in de praktijk gebeurt dat niet. (casus 7)

8 Veel klachten zijn er over de bejegening door klantmanagers en poortwachters. Regelmatig voelen burgers die bijstand nodig hebben zich onheus behandeld, afgescheept en onbegrepen. Met persoonlijke omstandigheden wordt vaak geen rekening gehouden. (casus 11, 17)

9 De mogelijkheid van doorbetaling van de belangrijkste vaste lasten door inhouding op de uitkering lijkt vervallen te zijn, terwijl de gemeente ook het aantal mensen in budgetbeheer zoveel mogelijk wil beperken. Of er voldoende alternatieven zijn voor mensen die niet in staat zijn hun budget zelf te beheren is de vraag. (casus 14)

10 Bloedverwanten in de tweede graad (broers/zusters) die een woning delen lijken automatisch te worden bestempeld als zijnde een gemeenschappelijke huishouding, terwijl dat niet zo hoeft te zijn. (casus 1)

11 Voor sommige kosten verstrekt de gemeente geen bijzondere bijstand op basis van een offerte. De bijstandsgerechtigde moet dan de kosten eerst zelf voorschieten en pas dan bijstand aanvragen. Het voorschieten van deze kosten is voor menig bijstandsontvanger een onoverkomelijk probleem, terwijl men dan nog maar moet afwachten of er inderdaad bijzondere bijstand wordt toegekend. Dat kan leiden tot schulden of dat burgers van een aanvraag afzien terwijl de kosten mogelijk wel noodzakelijk zijn. (casus 19)

12 Nieuw is dat (sommige) medische kosten niet langer worden vergoed door de bijzondere bijstand met als motivering dat de AWBZ en ZVW een voorliggende en toereikende voorziening is. Met andere woorden: is er geen vergoeding vanuit de AWBZ of ZVW dan wordt er ook geen bijzondere bijstand voor verstrekt. Dit doet echter afbreuk aan de basisprincipe van de bijzondere bijstand, namelijk dat het een aanvullende voorziening is waarbij gekeken wordt naar de noodzakelijkheid van de voorziening in individuele omstandigheden.

⁵ Link: <http://www.gemeenteloket.minszw.nl/actueel/nieuwsoverzicht/Rekentool-beslagvrije-voet-beschikbaar.html>. Zie ook bijlage 1.

⁶ Alleen als uitzondering wordt een papieren aanvraag geaccepteerd, met name in die gevallen dat een aanvrager niet over digi-D beschikt en de hulpverlener die ook niet kan aanvragen in verband met privacy.

Andere aandachtspunten

Regelgeving op de gemeentesite

Regelingen, verordeningen en collegebesluiten zijn niet altijd even goed vindbaar op de site van de gemeente. Er wordt niet gesorteerd op datum waardoor het moeilijk is erachter te komen wat nu de meest recente wijziging is. Een advocaat werd enige tijd geleden tijdens de hoorzitting geconfronteerd met een collegebesluit zoekduurverkortung huishoudens met kinderen dat tot dan toe niet op de site te vinden was. Inmiddels is deze wel op de site van de gemeente te vinden, maar daarvoor moet men eerst weten dat men geen gebruik moet maken van de algemene zoekfunctie op de site, maar dat men eerst op zoek moet naar de pagina met collegebesluiten (die niet direct op een in het oog springende pagina te vinden valt) alwaar men de juiste zoekterm in moet vullen. Het zou handig zijn als er op de site ook op onderwerp door de besluiten en verordeningen gezocht kan worden. Dat scheelt veel zoekwerk. Bijvoorbeeld een knop "wonen" "bijstand" of "bijzondere bijstand" waar dan alle relevante regelgeving achter wordt gehangen. Als dat niet gebeurt blijft het voor bijvoorbeeld advocaten en andere rechtshulpverleners lastig om de zaak goed voor te bereiden. Ook voor de gemeente biedt een dergelijke mogelijkheid voordelen. Met kennis van de meest recente regelgeving kunnen onnodige procedures worden voorkomen. Bovendien mag van de gemeente verwacht worden dat er inspanningen worden verricht om zoveel mogelijk transparant te zijn.

Informatie over regelgeving

In folders en brieven staat vermeld wat nieuwe gemeentelijke regelgeving inhoudt, maar er staat niet bij vermeld wanneer het gemeentelijke besluit dat aan de wijziging ten grondslag ligt is genomen, wat het kenmerknummer is van het besluit en waar dat gevonden kan worden. Zo wordt het voor rechtshulpverleners lastig om goed zoekwerk te verrichten. Het kost onnodig veel tijd om de gemeentelijke besluiten te kunnen achterhalen en deze vervolgens aan een kritische beschouwing te onderwerpen.

Bijzondere bijstand

De gemeente weigert om hulpverleners formulieren te verstrekken waarmee cliënten bijzondere bijstand kunnen aanvragen. Als cliënten dit zelf moeten regelen via een gang naar het gemeentehuis komt er meestal weinig van. Als het al geregeld wordt maakt de gemeente het geld meestal over aan de cliënt zelf. Op diens rekening verdwijnt het meestal in een bodemloze put van schulden, waarna menigmaal een WSNP volgt. Dat betreft dan ook bijzondere bijstand voor advocaatkosten. De advocaat heeft dan wel het werk gedaan maar betaling volgt er niet. Soms moeten advocaten dan de eigen bijdrage kwijtschelden of wordt die in het geheel niet in rekening gebracht.

Conclusies en aanbevelingen

In de inleiding is reeds opgemerkt dat het begrip "eigen verantwoordelijkheid" snel kan verworden tot "zoek het zelf maar uit". In de titel stond dit laatste nog met een vraagteken, als vraagstelling of dit inderdaad de houding is van de gemeente jegens haar bijstand zoekende burgers. Na lezing van de casuïstiek (laatste hoofdstuk) moet de vraag als volgt worden beantwoord: het begrip eigen verantwoordelijkheid lijkt doorgeslagen te zijn naar een houding waarbij het er vooral om lijkt te gaan te voorkomen dat iemand bijstand gaat krijgen. En daarbij worden zeer regelmatig wettelijk bepalingen opzij gezet. De Werkgroep is legio voorbeelden tegengekomen van schrijnende gevolgen daarvan. Dit is dan ook niet conform het gemeentelijk beleid zoals bijvoorbeeld verwoord in de nota "kans en kracht". Duidelijk is dat het officiële beleid niet strookt met de dagelijkse uitvoering. Het beeld dat ontstaat is zonder meer verontrustend te noemen. Zo lijken behandelend ambtenaren in hun ijver om strikt te zijn aan de poort soms over de schreef te gaan en burgers lang niet altijd tegemoet te treden conform de manier die van een overheid verwacht mag worden. Mogelijk dat dit niet zo bedoeld is, maar het is wel het effect.

Het gevolg is dat een aantal burgers die recht hebben op een bijstandsuitkering deze niet ontvangen, of de bijstand pas later ontvangen dan wanneer het recht op bijstand feitelijk is ontstaan. Juist omdat de bijstandsuitkering een basisvoorziening is en het sluitstuk van de sociale zekerheid, leidt dit direct tot financiële achterstand en schulden. Mogelijk heeft dit tot gevolg dat het aantal ontruiming van woningen en afsluitingen van energie toeneemt. Te veronderstellen is dat daarmee ook het aantal dak- en thuislozen zal toenemen. En de opvang van dak- en thuislozen kost geld. Burgers die in de schulden zijn gekomen doordat ze een tijd ten onrechte geen bijstand hebben ontvangen, kloppen vaak later bij de gemeente aan voor een schuldregeling. Een schuldregelingstraject is duur, en de kosten van dit traject komen voor rekening van de gemeente. Een ander effect van de in dit rapport beschreven knelpunten is dat steeds meer burgers een beroep moeten doen op de voedselbank, en ook dat vindt de werkgroep geen wenselijke ontwikkeling. Een belangrijke conclusie moet dan ook zijn dat hoewel het lijkt dat de gemeente bijstandsgeld bespaart door streng te zijn aan de poort, tegelijk aan de andere kant de maatschappelijke kosten waarschijnlijk zullen toenemen.

De Werkgroep Minima wil dan ook met klem oproepen om een aantal verbeterpunten door te voeren.

De Werkgroep dringt erop aan om:

- bij een bijstandsaanvraag altijd een schriftelijke beschikking af te geven waartegen de burger bezwaar kan maken, conform de wettelijke verplichtingen zoals vastgelegd in de Wet Werk en Bijstand en Algemene Wet Bestuursrecht.
- in voorkomende gevallen altijd een hersteltermijn te geven conform de wettelijke verplichtingen.
- altijd een hersteltermijn te geven van minimaal twee weken, in plaats van enkele dagen.
- bezwaarschriften sneller af te handelen en alleen in uitzonderingsgevallen gebruik te maken van verlenging van de afhandelingstermijn.
- om bij het bepalen van de aflossingscapaciteit voor het terugbetalen van bijstand de rekentool te hanteren zoals wettelijk is bepaald.
- om te onderzoeken waarom post en aangeleverde stukken bij SoZaWe relatief vaak zoekraken en interne procedures dienaangaande te verbeteren.

- in geval WWB digitaal wordt aangevraagd en de burger dient daarvoor eerst een digi-d-code aan te vragen rekening te houden met de aanvraagduur van de digi-d-code qua ingangsdatum van de WWB.
- in die gevallen waarbij het doorbetalen van de vaste lasten door inhouding op de uitkering is gestopt, na te gaan of voor betrokkenen er een deugdelijk alternatief is.
- aanvraagformulieren voor bijzondere bijstand vrij aan hulpverleners ter beschikking te stellen zodat de hulpverlening wat dat betreft gemakkelijker kan verlopen.
- wanneer bijzondere bijstand wordt verstrekt voor bepaalde kosten, deze bijstand direct uit te betalen aan degene voor wie de vergoeding is bedoeld.
- de bijzondere bijstand in voorkomende gevallen vooraf toe te kennen op grond van een deugdelijke offerte en/of kostenberekening.
- het beleid aangaande bijzondere bijstand voor medische kosten te herzien in die zin dat weer gekeken wordt naar de noodzakelijkheid in individuele omstandigheden ongeacht of de kosten vergoed worden krachtens de AWBZ of ZWW.
- in een registratie bij te houden hoeveel WWB-aanvragen er worden gedaan en hoeveel aanvragen worden afgewezen, inclusief aanvragen die niet worden behandeld.
- doel, taken en werkwijze van de poortwachtersfunctie bij SoZaWe in een verordening vast te leggen.

Daarnaast stelt de Werkgroep voor tot een nieuw regulier overleg met SoZaWe zodat knelpunten in beider belang vroegtijdig kunnen worden gesignaleerd en opgelost.

Tevens beveelt de Werkgroep aan om de overzichtelijkheid en gebruiksgemak van de gemeentelijke website te verbeteren wat betreft het opzoeken van regelgeving. Daarnaast beveelt de Werkgroep aan om in brieven en brochures waar nodig directe links op te nemen naar toepasselijke regelgeving.

Het allerbelangrijkste is echter een oproep van de Werkgroep Minima tot een mentaliteitsverandering van SoZaWe jegens bijstandsaanvragers. Dat wil zeggen: terug naar de kern van de WWB zoals ook als opdracht aan het college verwoord in art 7 lid 1 sub b: "het verlenen van bijstand aan personen hier te lande die in zodanige omstandigheden verkeren of dreigen te geraken dat zij niet over de middelen beschikken om in de noodzakelijke kosten van het bestaan te voorzien". Daarnaast dient de gemeente te beseffen dat de bijstand het sluitstuk is van de sociale zekerheid waar de nodige zorgvuldigheid in acht genomen moet worden. Het betekent ook het niet alleen benadrukken van verplichtingen maar ook het rekening houden met de individuele mogelijkheden en beperkingen van de bijstandsaanvrager en rekening houden met persoonlijke omstandigheden. Naar de mening van de Werkgroep Minima is dat de taak van de gemeentelijke overheid als uitvoerder van de WWB. Deze taak dient met name naar de meer kwetsbaren zorgvuldig te worden uitgevoerd, want dat is de kern van de gedachte achter de bijstandswet.

Casuïstiek

Casus 1: twee zusters in één woning: gezamenlijke huishouding?

Mevrouw Z. wil van haar echtgenoot scheiden en gaat noodgedwongen voorlopig bij haar zuster wonen. Omdat zij geen eigen inkomen heeft, vraagt zij bij SoZaWe bijstand aan. De aanvraag wordt direct mondeling afgewezen. Mevrouw krijgt te horen dat omdat ze bij haar zuster woont, er automatisch van wordt uitgegaan dat ze met haar zuster een gemeenschappelijke huishouding vormt. En omdat haar zuster voldoende inkomen heeft, is er geen recht op bijstand.

Het is echter maar de vraag of dit correct is. In de WWB staat dat er automatisch géén gemeenschappelijke huishouding van verwanten in de tweede graad wordt aangenomen als er sprake is van een situatie waarbij de een de ander moet verzorgen, en dat is in deze casus niet aan de orde. Dat wil echter nog niet zeggen dat als er geen sprake is van een dergelijke verzorgingsrelatie dat dan automatisch een gemeenschappelijke huishouding moet worden aangenomen. Bloed- en aanverwanten in de eerste graad kunnen geen commerciële relatie met elkaar hebben (wat de WWB betreft), maar dat geldt niet automatisch voor aanverwanten in de tweede graad. In dat geval zal gekeken moeten worden naar de feitelijke situatie: heeft mevrouw Z. bijvoorbeeld een eigen kamer waarvoor ze huur moet betalen, doet ze haar eigen boodschappen, enzovoorts. De aanvraag is dus ten onrechte op voorhand afgewezen. Bovendien had mevrouw een schriftelijke afwijzing moeten krijgen zodat bezwaar mogelijk was.

Casus 2: WSNP in gevaar door zoekraken stukken

Mevrouw C heeft een eigen zaak gehad, maar is door allerlei oorzaken, zoals de recessie maar ook psychische problemen, failliet gegaan. Sindsdien leeft ze van een bijstandsuitkering, heeft vrijstelling van de sollicitatieplicht, en zit tevens in de WSNP. Dan moet ze in het kader van een statusonderzoek een aantal bewijsstukken inleveren. Omdat mevrouw door allerlei omstandigheden dat niet voor de vereiste datum kan doen, krijgt ze uitstel. De dag voor het verstrijken van de hersteltermijn levert mevrouw de vereiste stukken samen met een vriendin in bij SoZaWe. Geruime tijd later blijkt de bijstandsuitkering gestopt te zijn. Dat was eerst niet opgevallen omdat alles via budgetbeheer loopt en de bewindvoerder lang afwezig was. Dan blijkt dat de ingeleverde stukken bij SoZaWe zoek zijn geraakt. Uiteindelijk worden ze toch gevonden, maar SoZaWe stelt zich op het standpunt dat de stukken te laat zijn ingeleverd, en dus wordt de bijstand beëindigd. Als mevrouw uiteindelijk een beëindigingsbeschikking ontvangt, tekent ze bezwaar aan vraagt de bijstandsuitkering opnieuw aan. Inmiddels zijn er echter maanden verstreken, zijn er achterstanden in de betaling van de vaste lasten ontstaan, en voor de huurachterstand dreigt al een gerechtelijk procedure. Wat erger is dat ook de WSNP beëindigd dreigt te worden, want er zijn immers nieuwe schulden ontstaan. Bovendien lijkt het erop dat de behandeling van het bezwaar maanden gaat duren. En de psychische problemen van mevrouw C. verergeren hierdoor zienderogen.

Dan keert toch het tij: als de bewindvoerder en hulpverleners zich ermee gaan bemoeien, kijkt de afdeling juridische zaken nog een keer naar de zaak en komt tot de conclusie dat de uitkering ten onrechte is beëindigd. De bijstand wordt direct met terugwerkende kracht hersteld, de achterstanden worden betaald, en het WSNP-traject is gered. Mevrouw C. heeft echter wel allerlei incassokosten moeten betalen, en overweegt een schadeclaim.

Casus 3: het niet toepassen van de "rekentool"

Als iemand (leen)bijstand terug moet betalen, was de bepaling van het aflossingsbedrag tot enkele jaren geleden simpel: iemand werd geacht 6% van het bijstandsnormbedrag te kunnen aflossen. Sinds geruime tijd is dit echter wettelijk anders geregeld. Sociale Diensten zijn verplicht om de zogenaamde rekentool te hanteren om te bepalen hoeveel iemand maandelijks kan aflossen. Deze rekentool sluit aan bij de manier waarop ook de beslagvrije voet wordt berekend.

Hoewel het gebruik van deze rekentool verplicht is, en dus niet vrijblijvend, weigert SoZaWe systematisch deze toe te passen: men gaat nog steeds uit van de eerder genoemde 6%. In geval van de heer D. moesten de sociaal raadslieden meerdere brieven schrijven voordat SoZaWe bereid was toch de rekentool te hanteren. Daarbij kreeg de sociaal raadvrouw te horen dat dit een uitzondering zou blijven. SoZaWe blijft dus weigeren op dit punt de wet toe te passen.

Casus 4: aanvraag bijstand én bezwaarschrift niet ontvangen door SoZaWe
Het gezin de W. vraagt bijstand aan nadat de man werkloos is geworden en niet langer recht heeft op WW. Ze zijn noodgedwongen bij de moeder van de vrouw ingetrokken, die slechts AOW (naar de alleenstaandenorm) heeft. De bijstand wordt afgewezen omdat niet alle vereiste stukken zouden zijn ingeleverd. De familie de W. stelt wel alles te hebben ingeleverd en tekent bezwaar aan tegen de afwijzing. Tevens wordt de bijstand opnieuw aangevraagd. Dan blijkt dat zowel het bezwaarschrift als de nieuwe aanvraag niet bij SoZaWe is aangekomen. Het gezin vraagt daarom voor de derde keer bijstand aan. Inmiddels heeft het gezin (met drie kinderen) al maanden geen inkomen en ze leven al die tijd van de AOW van de moeder. Als meneer en mevrouw de W. via een hulpverlener een kopie opsturen van het bezwaarschrift, volgt aanvankelijk een toezegging het bezwaarschrift alsnog te behandelen. Enige tijd later wordt het bezwaar alsnog niet ontvankelijk verklaard wegens overschrijding van de bezwaartermijn, ondanks de eerdere toezegging.

In deze casus gaat het er niet zozeer om of de eerste aanvraag wel of niet terecht is afgewezen (want de omstandigheden zijn niet helemaal duidelijk) maar dat zowel het bezwaarschrift als de nieuwe aanvraag niet bij de SoZaWe zijn aangekomen. Het niet aankomen of zoekraken van aanvragen, bezwaarschriften en stukken die bijstandsgerechtigden moeten inleveren, is iets dat opvallend vaak voorkomt. Er zijn hulpverleners die hun cliënten adviseren om stukken persoonlijk te gaan langsbrengen en een ontvangstbewijs te vragen. Ook de manier waarop is hier omgegaan met een (schriftelijke) toezegging het bezwaar alsnog te behandelen, is zeer curieus te noemen en verre van correct.

Casus 5: dreigende ontruiming na diverse onterechte WWB-afwijzingen
Mevrouw Van F. heeft in september 2011 voor het eerst een aanvraag aanvullende WWB ingediend. Zij heeft inkomsten uit loondienst en is alleenstaand ouder.

Op 7 juli 2011 heeft haar ex-partner zich uit laten schrijven van het woonadres. Zij voldoet derhalve niet aan de voorwaarden om voor 2011 als alleenstaand ouder (met de daarbij behorende korting) aangemerkt te worden. Zij heeft een bedrag van ongeveer € 650,- per maand aan inkomsten.

De boedelscheiding dient nog uitgesproken te worden. Bij de eerste aanvraag bijstand is zij weggestuurd met de mededeling dat zij aanspraak kan maken op alimentatie en het inkomen dan toereikend is. De aanvraag is niet in behandeling genomen en er is geen beschikking gekomen.

Daarna wordt er nogmaals is er een aanvraag ingediend, met hetzelfde resultaat. De laatste aanvraag is op verzoek van de Sociaal Raadslieden in behandeling genomen, maar toch weer afgewezen. De reden van afwijzing: mevrouw zou aanspraak kunnen maken op kinderalimentatie, terwijl hier nog een procedure voor loopt. In de berekening gaat SoZaWe uit van een bedrag van € 270,- per maand. Daarnaast wordt er in de berekening vanuit gegaan dat mevrouw de heffingskortingen (alleenstaande ouderkorting en inkomensafhankelijke combinatiekorting) volledig ten gelde kan maken. Echter mevrouw heeft een parttime inkomen en de kinderalimentatie is geen belastbaar inkomen. De berekening voor de heffingskortingen klopt niet. Er kan namelijk niet meer uitbetaald worden dan er aan belasting wordt afgedragen. Bovendien kan mevrouw over 2011 geen alleenstaande ouderkorting ontvangen omdat zij iets meer dan zes maanden

in dat jaar samen met haar (ex)partner heeft gewoond, waarmee ze net niet aan de voorwaarden voldoet.

De beschikking is geadresseerd aan mevrouw de V.-van F., terwijl mevrouw 19 jaar geleden is gescheiden van deze man, en later nogmaals is gehuwd en gescheiden. In de brief staat geen mogelijkheid om bezwaar aan te tekenen.

Mevrouw wordt verwezen naar een advocaat voor een aanvraag van een voorlopige voorziening. Inmiddels zijn er achterstanden in de vaste lasten en dreigt er ontruiming van de woning en afsluiting van energie. Pas als de procedure voor een voorlopige voorziening is opgestart bekijkt de bezwaarschriftencommissie de zaak opnieuw en wordt de WWB met terugwerkende kracht toegekend. Mevrouw heeft op dat moment ruim negen maanden met een inkomen gezeten van niet meer dan een paar honderd euro per maand.

Casus 6: directe verlenging van de afhandelingstermijn van bezwaar
Meneer de P. heeft na een afwijzing van de WWB een bezwaarschrift ingediend. Meneer de P. krijgt vervolgens een ontvangstbevestiging van de gemeente met daarin een beslistermijn van 18 weken, waarbij de beslistermijn dus direct wordt verlengd.

Meneer de P. is een willekeurig voorbeeld waarbij de gemeente op voorhand al gebruik maakt van haar bevoegdheid om de beslistermijn te verlengen, iets dat de we de laatste tijd eigenlijk standaard zien. Wettelijk gezien mag het, maar het is natuurlijk niet de bedoeling van de wetgever geweest. De bedoeling van deze verlengmogelijkheid is om deze alleen te gebruiken als het echt binnen de normale termijn niet lukt, en dat zou een uitzondering moeten zijn. De WWB is een essentiële basisvoorziening, en het is in de meeste gevallen van groot belang dat mensen daar snel over kunnen beschikken. Daarom zou een snelle afhandeling van bezwaarschriften zeer wenselijk zijn.

Casus 7: ontbreken van digi-d-code

De gemeente wil om begrijpelijke redenen graag dat WWB digitaal wordt aangevraagd. Maar een aanvrager heeft dan wel een digi-d-code nodig. Als de aanvrager dat niet heeft duurt dat minimaal drie werkdagen.

Ook meneer van A. moet eerst digi-d aanvragen. Na een week kan hij de code eindelijk activeren en de bijstand aanvragen. De bijstand wordt vervolgens toegekend vanaf de datum aanvraag bijstand en niet vanaf het moment dat hij de digi-d-code aanvraagt. Zo loopt hij een week bijstand mis, terwijl de laatste datum de datum van toekenning zou moeten zijn. In heel veel gevallen gaat dit mis, zo blijkt in de praktijk.

Casus 8: geen hersteltermijn, evenmin een beslissing

Meneer S. heeft WWB aangevraagd, en is uitgenodigd voor een gesprek. Daar krijgt hij te horen dat hij gegevens van zijn echtgenote die in het buitenland verblijft in moet leveren. In de emotie van het gesprek geeft meneer aan geen papieren van zijn vrouw te hebben of in te willen leveren. Vervolgens wordt, nog tijdens het gesprek, zijn aanvraag direct buiten behandeling gesteld. Meneer ontvangt geen afwijzing, evenmin een hersteltermijn.

Vervolgens meldt hij zich bij de Sociaal Raadslieden. De sociaal raadvrouw adviseert hem alsnog voor de juiste papieren te zorgen, hetgeen hij doet. Vervolgens bemiddelt de sociaal raadvrouw met de klantmanager waarna de aanvraag alsnog in behandeling genomen wordt.

Opgemerkt moet worden dat de klantmanager aanvankelijk aandrang op het doen van een nieuwe aanvraag, met het voor meneer S. nadelige gevolg dat zijn uitkering op een latere datum in zou gaan. Het doen van een nieuwe aanvraag was ook overbodig, want

de klantmanager had gewoon een hersteltermijn moeten geven zoals in de WWB geregeld is. Pas als de aanvrager niet alsnog de juiste stukken binnen de hersteltermijn aanlevert, kan SoZaWe de aanvraag afwijzen. Opmerkelijk is ook dat SoZaWe in dit soort gevallen heel vaak spreekt over het buiten behandeling stellen van een aanvraag, met blijkbaar het idee dat dan geen schriftelijk bericht hoeft te volgen en dat betrokkene geen bezwaar kan maken. Dit is echter een misvatting.⁷

Casus 9: een onredelijk korte hersteltermijn

In de vorige casus is al even gesproken over het fenomeen hersteltermijn, de termijn die de aanvrager krijgt om ontbrekende stukken alsnog aan te leveren. Het spreekt voor zich dat deze termijn redelijk moet zijn, de aanvrager moet een reële kans krijgen om ontbrekende stukken op te zoeken of soms op te vragen. Toch is het al gebeurd dat de gemeente op maandag een brief stuurde en op woensdag reeds alle ontbrekende stukken wilde hebben bij gebreke waarvan de aanvraag op donderdag reeds werd afgewezen.

In het geval van meneer C. constateert de gemeente bij een controle dat hij opgeeft dat twee van zijn bankrekeningen zijn opgeheven. SoZaWe vraagt vervolgens om een bewijs dat de bankrekeningen niet meer bestaan (een bewijs dat het saldo nul is, is blijkbaar niet voldoende), en geeft daarvoor een hersteltermijn van acht dagen. Maar meneer kan daar helemaal niet aan voldoen omdat hij het bewijs bij zijn bank moet opvragen en dat gaat niet heel snel. Hoewel hij de dag voor afloop van de hersteltermijn uitstel vraagt, wordt zijn uitkering toch vijf dagen na afloop van de hersteltermijn opgeschort. Als de stukken van de bank dan toch binnenkomen en meneer C. ze alsnog inlevert, wordt de WWB weliswaar weer hersteld, maar wordt wel een maatregel opgelegd (verlaging van de uitkering gedurende één maand). Opvallend is dat ook in bezwaar deze maatregel wordt gehandhaafd, terwijl er toch van alles af te dingen is op de redelijkheid van een maatregel. Bovendien kan men zich de vraag stellen of het voor het vaststellen van het recht op WWB (in dit geval voortzetting van WWB) een bewijs van opheffing van bankrekeningen wel nodig is. Een bewijs dat het saldo nul is zou moeten volstaan voor de vermogenstoets.

Deze casus nodigt ook uit tot de volgende overweging: in het algemeen is SoZaWe redelijk snel in het opleggen van een maatregel (verlaging van de uitkering met 5% gedurende één maand, of 10% bij recidive binnen één jaar) zoals in het onderhavige geval. Wie echter in het dossier ziet wat er administratief allemaal voor nodig is om die maatregel te effectueren gaat zich afvragen of dit vanuit kosten oogpunt wel verantwoord is. De kosten zijn helemaal niet te overzien als betrokkene (soms begrijpelijk, zoals hier) bezwaar maakt, en een advocaat inschakelt die vanuit de gefinancierde rechtsbijstand moet worden betaald. En dan hebben we het nog niet over de kosten als er ook nog beroep wordt ingesteld.

Casus 10: de voorzieningenrechter

Ook door de voorzieningenrechter is de gemeente Haarlem diverse malen op de vingers getikt wegens het te snel stopzetten van bijstandsuitkeringen en het niet in acht nemen van de vereiste zorgvuldigheid bij het nemen van deze besluiten. In het geval van meneer M. moest de voorzieningenrechter er zelfs twee keer aan te pas komen omdat een eerste uitspraak van de rechter door de gemeente feitelijk werd genegeerd.

Casus 11: drie aanvragen, drie afwijzingen zonder beslissing

Meneer van D. heeft in december 2011 digitaal WWB aangevraagd. Als hij niets hoort belt hij zelf met SoZaWe. Daar krijgt hij te horen dat hij geen WWB kan krijgen omdat hij bij de belastingdienst nog als ondernemer bekend staat. Dat lijkt echter geen terechte afwijzingsgrond. Hij heeft zich namelijk wel uitgeschreven bij de Kamer van Koophandel. Meneer van D. ontvangt geen afwijzing en kan dus geen bezwaar maken. Als de Sociaal Raadslieden bellen met de klantmanager krijgen zij te horen dat volgens hem SoZaWe

⁷ Zie voor verdere uitleg bij "de knelpunten samengevat" onder 1.

geen beslissing hoeft te nemen als de aanvraag niet in behandeling wordt genomen. In casus 8 zagen we echter al dat dat niet juist is.

Meneer van D. vraagt dan half januari 2012 opnieuw digitaal WWB aan, maar weet niet dat hij zich bij SoZaWe binnen 2 dagen moet melden. En dus strandt de aanvraag opnieuw zonder formele afwijzing.

Een derde poging (deze keer een papieren aanvraag) volgt eind maart 2012 hetgeen leidt tot een gesprek bij SoZaWe. Daar krijgt hij te horen dat hij actief op zoek moet naar werk en pas wanneer dit medio april niet gelukt is, kan hij zich weer melden. En als hij zich niet op een specifieke datum weer meldt, zal de aanvraag niet behandeld worden. Dit is een vreemde uitleg van de WWB want meneer valt niet onder de categorie jongeren waarvoor een zoektijd geldt.

Op de bewuste datum medio april kan meneer van D. zich niet bij SoZaWe melden zoals geëist wegens ziekenhuisbezoek. Omdat hij de klantmanager niet kan bereiken stuurt hij een e-mail naar antwoord@haarlem.nl, het algemene e-mailadres van de gemeente. Dan blijkt dat zijn aanvraag opnieuw buiten behandeling is gesteld, en opnieuw zonder officiële beslissing. De mail heeft de klantmanager nooit ontvangen, en volgens hem had meneer van D. maar gewoon moeten komen op de bewuste datum. Hij weigert de aanvraag alsnog te behandelen. Het helpt ook niet als de klantmanager erop wordt gewezen dat de mail naar de juiste afdeling doorgezonden had moeten worden (doorzendplicht).

Hier zien we dus dat de aanvraag drie keer buiten behandeling wordt gesteld zonder de vereiste officiële beslissing, en bovendien drie keer om een foutieve reden. Een aanvraag kan niet zonder meer worden afgewezen alleen omdat iemand bij de belastingdienst nog als ondernemer staat. Ook de regel dat iemand een digitale aanvraag doet en dat direct een afwijzing volgt als hij/zij zich niet binnen twee of drie dagen meldt bij SoZaWe is op zijn minst dubieus te noemen, want ook dan dient ten minste een hersteltermijn gegeven te worden. Ook het opleggen van een zoektijd was in dit geval niet juist. Verder zien we dat in het geheel geen rekening wordt gehouden met persoonlijke omstandigheden (ziekenhuisbezoek).

Casus 12: dakloos

Meneer A. is een man van niet-westerse afkomst die al jaren bekend is bij de hulpverlening inzake zowel psychiatrische problematiek als dakloosheid. Nadat hij enige periode een eigen kamer heeft gehad raakt hij opnieuw zijn kamer kwijt en meldt hij zich met een onduidelijk verhaal voor een uitkering en briefadres. Meneer krijgt te horen dat hij twee weken bij moet houden waar hij verblijft. Omdat hij niet weet hoe hij dat moet doen weigert hij dat wordt hij steeds de deur gewezen. Het vermoeden is dat meneer namelijk niet echt dakloos is.

Er wordt door SoZaWe aangegeven dat meneer in de nachtopvang zal moeten slapen om aan te kunnen tonen dat hij daadwerkelijk dakloos is. Dit voorstel kost hem veel moeite, omdat hij zich in de nachtopvang bij zowel personeel als cliënten onveilig voelt. Na ruim anderhalve maand gaat meneer overstag en besluit alsnog in de nachtopvang te gaan slapen. Dit betekent dat hij wederom twee weken bij moet houden dat hij in de nachtopvang slaapt. De toekenning van de uitkering volgt ruim tweeënhalve maand na eerste melddatum. Ook in dit geval is de toekenningsdatum dus later dan de eerste melddatum.

Deze casus geeft aan hoe moeilijk het is voor dak- en thuislozen, die vaak een psychiatrische achtergrond hebben, om zich aan de regels te houden zoals die door de gemeente worden gesteld. Dergelijke gevallen vereisen dan ook een speciale, op de persoon afgestemd, aanpak. En bijzonder doelgroepenbeleid is dan ook van essentieel belang.

Casus 13: papier ontbreekt: toekenning WWB na 5 maanden

Meneer H. is een man wiens partner met kind in het buitenland verblijft. Wanneer de ziekte-uitkering van meneer H. verloopt moet hij een WWB-uitkering aanvragen. Allereerst wordt meneer naar het UWV verwezen, omdat hij moet kunnen bewijzen dat hij geen recht heeft op WW of WIA, aangezien hij hiervoor te weinig rechten opgebouwd heeft.

In het eerste gesprek met SoZaWe dat volgt –meneer H. zit inmiddels een ruime maand zonder geld- vertelt meneer direct dat zijn vrouw en kind in het buitenland wonen, en dat hij maandelijks geld naar hen overmaakt. Van deze transacties moet meneer een bewijs inleveren. Wanneer meneer zijn papieren ingeleverd heeft lijkt alles rond te zijn. Het plan is om spoedig een voorschot aan te vragen om huurbetalingen e.d. door te laten gaan. Het eerste voorschot wordt circa anderhalve maand na melddatum uitbetaald.

Twee weken later bereikt Release –waar de man begeleid wordt- een onverwacht bericht: de WWB-aanvraag is afgewezen omdat er papieren ontbreken. Meneer tekent met een advocaat bezwaar aan tegen dit besluit, en gaat direct op zoek naar de juiste papieren. Wanneer hij deze in wil leveren blijkt dit niet voldoende: er wordt een professionele vertaling verwacht. Dit kost echter tientallen euro's en zeker twee weken aan tijd, terwijl meneer inmiddels al ruim twee maanden zonder inkomen zit.

Het bezwaar van de advocaat wordt afgewezen, waarop direct een nieuwe aanvraag volgt. Het is inmiddels ruim vier maanden na eerste melddatum. Een maatschappelijk werker houdt contact met de verhuurder van de woning van meneer H., en andere instanties die betalingen verwachten. Meneer probeert in deze periode zo veel mogelijk betalingen te doen van zijn toeslagen en leningen van vrienden. Hoewel er nauw contact is met de verhuurder, wordt er een ontruimingsprocedure in gang gezet.

Vijf maanden na de eerste melddatum wordt de WWB-uitkering toegekend. Het effect op de mentale gezondheid van meneer is groot. Bijna was hij dakloos geraakt - hetgeen hij al eerder meegemaakt heeft. Daarnaast zijn er grote schulden ontstaan bij de verhuurder, de zorgverzekering en andere instanties. Betalingen aan vrouw en kinderen zijn voorlopig niet meer mogelijk.

Casus 14: geen doorbetalingen meer vanuit de WWB

Meneer F. heeft onder invloed van psychiatrische problematiek grote moeite met het aanbrengen van structuur en orde in zijn financiën, waardoor in het verleden schulden zijn ontstaan. Met veel moeite is meneer in budgetbeheer gegaan, welke na circa twee jaar beëindigd moet worden na een conflict met de budgetbeheerder. Dit betekent dat meneer F. zijn financiën voortaan zelf moet regelen. Met SoZaWe wordt afgesproken dat in ieder geval huur en zorgverzekering automatisch via de WWB betaald kunnen worden. Wanneer een hulpverlener circa twee maanden later contact opneemt met klantmanager SoZaWe voor een andere inkomensvraag, wordt medegedeeld dat meneer F. per komende maand alle betalingen zelfstandig moet gaan doen. SoZaWe vindt dat het te veel moeite en tijd kost om dit automatisch via de uitkering te laten lopen. Meneer is hier niet van op de hoogte. De gevolgen van dit besluit zijn nog niet bekend.

Casus 15: zoektijd

Meneer O. meldt zich bij SoZaWe, omdat hij niet rond kon komen van zijn inkomen. Hij heeft een baantje met een nul-urencontract. Hij kan meestal wel wat werken, maar niet de uren die hij graag zou willen. Hij is hard aan het solliciteren voor een baan met meer uren. Echter, hij heeft tot nu toe nog niets gevonden.

Door Release is hem daarop geadviseerd om een aanvullende WWB aan te vragen. Dit doet meneer begin mei 2012. Hij heeft zich na de aanvraag via internet tijdig gemeld bij de gemeente en bij het UWV. Bij de gemeente krijgt hij een gesprek met de poortwachter.

Het gesprek bij de poortwachter verloopt erg stroef. Hij heeft een maand zoektijd gekregen, waarin hij zoveel mogelijk moet solliciteren. Dat zou hij tijdens het volgende gesprek moeten aantonen. Hij is dit vervolgens gaan doen. Begin juni 2012 heeft hij nog geen uitsluitsel over de aanvraag. Ondertussen zijn er schulden ontstaan, omdat hij niet al zijn vaste lasten kan betalen van de inkomsten uit werk. Uiteindelijk heeft meneer O. pas medio juni zijn uitkering toegewezen gekregen.

Casus 16: geen WWB door onjuiste berekening

Meneer B. is aangewezen op een te lage werkloosheidsuitkering en moet aanvullende bijstand aanvragen. Meneer heeft een vrouw en vier kinderen. Het gezin heeft veel moeite om rond te komen en kan de vaste lasten niet meer aan. Meneer meldt zich met zijn vrouw bij de sociale dienst voor een aanvraag aanvullende bijstand. Bij het eerste gesprek met de poortwachter maakt de poortwachter een berekening van de hoogte van de werkloosheidsuitkering van meneer B. op een kladje. Meneer B. wordt verteld dat hij niet in aanmerking komt voor een aanvullende bijstandsuitkering omdat zijn werkloosheidsuitkering te hoog zou zijn. Hij wordt zonder resultaat weggestuurd.

Later blijkt dat de poortwachter een fout heeft gemaakt omdat hij, in plaats van de netto bedragen van de WW-uitkering, van de bruto bedragen is uitgegaan. Meneer B. komt dus eigenlijk wel in aanmerking voor aanvullende bijstand. Uiteindelijk volgt een tweede gesprek bij SoZaWe. Van de dienstdoende poortwachter krijgt het echtpaar te horen dat de eerste twee weken de aanvraag niet in behandeling wordt genomen voordat de vrouw van het echtpaar 20 sollicitaties verricht en zich laat inschrijven bij 5 verschillende uitzendbureaus. Door het te lage inkomen komt het gezin in grote moeilijkheden en wordt er gevreesd voor de verzorging van de vier kinderen in het gezin. Meneer bezoekt zeker vijf keer een hulpverleningsinstelling voor hulp bij de sollicitaties. Na twee weken krijgt hij te horen van de SoZaWe dat de uitkeringsaanvraag in behandeling wordt genomen.

Casus 17: een papiertje getekend: aanvraag WWB ingetrokken

De WW-uitkering van meneer T. loopt af en hij is genoodzaakt een WWB-uitkering aan te vragen bij SoZaWe. Meneer heeft moeite zijn vaste lasten te betalen en er dreigt uithuiszetting wegens huurachterstand. Bij SoZaWe krijgt hij van de poortwachter te horen dat hij moet gaan schoonmaken. Meneer heeft een technische opleiding en heeft een aantoonbaar werkverleden op zijn vakgebied. Het gesprek met de poortwachter verloopt voor meneer T. dermate vervelend dat hij besluit het gesprek met de poortwachter af te breken. De poortwachter schuift hem een handgeschreven papiertje onder zijn neus en zegt dat meneer T. dit eerst moet ondertekenen voordat hij kan gaan. Om er vanaf te zijn tekent meneer T. het papiertje en verlaat de dienst. Navraag levert op dat hij hiermee heeft toegestemd om zijn WWB-aanvraag in te trekken.

Casus 18: onredelijke eisen

Meneer van A. vraagt WWB aan. In de informatie van SoZaWe staat dat hij voldoende moet solliciteren, en dus solliciteert hij 10 keer in de twee weken voordat hij op gesprek bij SoZaWe komt voor behandeling van zijn aanvraag. Daar krijgt hij te horen dat hij minimaal 20 sollicitaties had moeten verrichten en dat hij dus te weinig heeft gesolliciteerd. Meneer van A. antwoordt dat hij dat niet had kunnen weten, want dat was niet eerder tegen hem gezegd. Desondanks moet meneer van A. twee weken later weer langskomen om te bewijzen dat hij wel voldoende heeft gesolliciteerd, en eerder wordt er geen beslissing genomen op zijn aanvraag. Bovendien wordt van hem geëist dat hij na het gesprek direct naar een uitzendbureau gaat omdat daar mogelijk een vacature is. Meneer van A. legt uit dat hij na het gesprek echt andere verplichtingen heeft en dus pas later bij het uitzendbureau langs kan gaan, maar dat wordt niet toegestaan. Verder is meneer A. nu aan het laatste jaar bezig van een driejarige opleiding, die hem veel betere kansen op de arbeidsmarkt moeten geven. Maar Van A. krijgt te horen dat hij de opleiding af moet breken want anders is hij niet meer volledige beschikbaar voor de arbeidsmarkt. Een bizar detail hierbij is dat de kosten van de eerste twee jaar van de opleiding door SoZaWe zijn betaald juist vanwege die betere kansen op de arbeidsmarkt!

Meneer van A. ervaart de houding en toon van de ambtenaar als erg neerbuigend en zelfs schofferend, iets waar veel meer klachten over zijn. Verder zijn de eisen onredelijk hoog en ook hier zien we dat er geen enkel begrip is voor persoonlijke omstandigheden.

Casus 19: tandartskosten: bijzondere bijstand pas achteraf

Een jonge vrouw met een WWB-uitkering heeft dringend gebitsrenovatie nodig, en aangezien de zorgverzekering slechts een gering deel dekt is bijzondere bijstand nodig. Omdat de aanvraag daarvoor pas achteraf gedaan kan worden adviseert SoZaWe dan in de tussentijd een regeling met de tandarts te treffen. Maar veel tandartsen laten hun administratie uitvoeren door een administratiekantoor. Daarmee kan dan wel een regeling getroffen worden, maar die mag volgens interne richtlijnen vaak niet langer duren dan zes maanden, en dat zou in dit geval een aflossing betekenen van € 250,- per maand, hetgeen met een WWB-uitkering niet op te brengen is. Omdat niet zeker is dat de bijzondere bijstand op korte termijn wordt toegekend, durft betrokkene het niet aan en ziet van behandeling af. In dit geval is er dan echter het risico dat het gebit verder verslechtert en dat de kosten op de langere termijn nog veel hoger zullen zijn. En dat is geen wenselijk gevolg.

Bijlage 1

Rekentool beslagvrije voet beschikbaar

2 februari 2009

Om sociale diensten te ondersteunen in het correct berekenen van de beslagvrije voet is een rekentool ontwikkeld.

(...) Met de rekentool kunt u binnen enkele minuten de beslagvrije voet en daarmee de incassoruimte voor bijstandsgerechtigden berekenen. De tool is ontwikkeld in samenwerking met Stimulansz en de Landelijke Organisatie Sociaal Raadslieden (LOSR).

De rekenhulp hanteert de systematiek zoals die in de wet is vastgelegd. De 'kale' beslagvrije voet van 90% wordt verhoogd met de woonkosten en de premie zorgverzekeringen conform artikel 475d van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering. Deze werkwijze impliceert dat de sociale dienst bij de bijstandsgerechtigden de hoogte van de (reken)huur en de premie ziektekostenverzekering (incl. aanvullende verzekeringen) uitvraagt, voordat er beslag gelegd of verrekend gaat worden. De hoogte van de huurtoeslag en de zorgtoeslag kunnen door de rekentool automatisch worden berekend.

In het voorjaar van 2008 heeft de staatssecretaris tijdens het in ontvangst nemen van het rapport 'Mensen met schulden in de knel' van de Landelijke Organisatie Sociaal Raadslieden (LOSR), toegezegd het punt van de beslagvrije voet bij verrekening en beslaglegging nog eens bij gemeenten onder de aandacht te brengen.

De bevindingen uit de steekproef die de LOSR heeft uitgevoerd onder gemeenten wijzen erop dat sociale diensten op grote schaal de beslagvrije voet niet correct toepassen. Sociale diensten moeten zich houden aan de wettelijke voorschriften op dit punt. Temeer daar het hier gaat om een kwetsbare groep. Door onjuiste berekening van de beslagvrije voet houden uitkeringsgerechtigden een te laag besteedbaar inkomen over. Uit de steekproef van de LOSR is gebleken dat er in voorkomende gevallen op jaarbasis tot € 500,- teveel verrekend wordt. Armoedebestrijding staat hoog op de agenda. Een onjuiste berekening van de beslagvrije voet kan afbreuk doen aan het gemeentelijk armoedebeleid.

*Bron: Nieuwsoverzicht Gemeenteloket van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.
Link: <http://www.gemeenteloket.minszw.nl/actueel/nieuwsoverzicht/Rekentool-beslagvrije-voet-beschikbaar.html>*

Bijlage 2

Brief van de MO-groep (signaleringscommissie sociaal raadslieden) aan de Vaste Commissie van de Tweede Kamer voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid (18 maart 2008)

mo
G R O E P
Welzijn &
Maatschappelijke
Dienstverlening

Sociaal Raadsliedenwerk

Aan de Vaste Commissie van de Tweede Kamer
voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid
Postbus 20018
2500 EA S GRAVENHAGE

Referentie: 08/00496/ka
Contactpersoon: Maarten Bockting
Betreft: Evaluatie WWB

Utrecht, 18 maart 2008

Geachte heer/mevrouw,

Binnenkort behandelt de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid van de Tweede Kamer der Staten-Generaal het kabinetstandpunt Evaluatie WWB 2004-2007. De signaleringscommissie van de sociaal raadslieden wil in ieder geval de volgende punten onder uw aandacht brengen. We hebben er voor gekozen om de problemen vanuit de praktijk bij u voor te leggen.

Poortwachter

Gemeenten hebben er veel aan gedaan om de instroom te beperken. Het aantal bijstandsgerechtigden is flink gedaald. Daar zitten ook veel nadelige kanten aan.

Door de strenge poortwachterrol vallen veel mensen buiten de boot. Bij de aanvraag van de uitkering wordt veel informatie gevraagd. Een aanvraag van een cliënt wordt afgewezen als bijvoorbeeld een bankafschrift niet wordt geleverd. Uitkeringen worden snel en makkelijk afgewezen, daarbij wordt er niet naar de persoon gekeken, maar naar of het gevraagde papiertje er is. Bijvoorbeeld een mevrouw verlaat haar partner, zij heeft geen inkomen. Zij vraagt een uitkering aan. De sociale dienst vraagt om bankafschriften van de laatste drie maanden. Door tegenwerking van de ex partner kan mevrouw niet alle gegevens binnen de gestelde termijn leveren. Mevrouw krijgt een beslissing met de mededeling dat de aanvraag niet in behandeling kan worden genomen omdat mevrouw de gegevens niet verstrekt. Er wordt geen rekening gehouden met de persoonlijke omstandigheden van de aanvragen. Naast de praktische problemen om aan de gevraagde stukken te komen, is het vaak ook een emotioneel zware tijd voor de aanvrager.

Een tweede of derde aanvraag is dan vaak wel succesvol. Deze strikte controle leidt tot meer problematische schuldsituaties.

Admiraal Helfrichlaan 1, Postbus 3332, 3502 GH Utrecht tel 030-2983434, Fax 030-2983437, www.mogroep.nl/welzijn
De Maatschappelijke Ondernemers Groep is de brancheorganisatie van Welzijn & Maatschappelijke Dienstverlening, Jeugdzorg en Kinderopvang

Er zijn bureaus die lopende cliëntendossiers nalopen op mogelijke onrechtmatigheden. Deze bureaus werken op basis van contracten waarin een percentage wordt afgesproken van de te beëindigen uitkeringen. We vinden dit een bijzonder verontrustende ontwikkeling.

Het is onder de huidige strenge controle erg lastig om als kamerbewoner in aanmerking te komen voor een bijstanduitkering. De kamerbewoner moet erg veel dingen goed regelen. De formaliteiten die geregeld moeten worden om niet te worden beschouwd als een gemeenschappelijke huishouding zijn enorm. Twee simpele voorbeelden:

Een man haalt zijn verslaafde broer van straat. De verslaafde broer vraagt een bijstandsuitkering aan, en krijgt die niet. Volgens de gemeente voert hij een gemeenschappelijke huishouding met zijn broer. Er is geen kamerhuur contract, de verslaafde eet altijd mee met zijn broer etc.

Twee zussen huren samen een woning. Ze verdelen de betalingen van de woning informeel. De een betaalt de huur de andere de overige vaste lasten. Ze eten een paar keer per week samen. Een zus werkt, een andere zus verliest haar arbeidsongeschiktheidsuitkering. Na afloop van haar werkloosheidsuitkering vraagt ze een bijstandsuitkering aan. Deze wordt afgewezen omdat ze samen woont met haar zus.

Op grond van het geldend recht is er in beide situaties geen recht op een uitkering. Er is echter ook geen onderhoudsplicht voor de bewoner. Een oplossing voor deze situaties is dat de aanvragers worden opgenomen in Work First trajecten als niet uitkeringsgerechtigde (nugger).

Ook mensen met een LAT relatie zullen de zaken ontzettend goed moeten regelen om niet van partnerfraude beticht te worden. De grens tussen wat een LAT relatie en wat een echtpaar in de zin van een bijstandsuitkering is, is niet duidelijk. De consequenties voor een bijstandsgerechtigden zijn wel enorm.

Het sociaal raadslidenwerk wil dan ook meer aandacht voor kwetsbare groepen.

Work First

Work First wordt beschouwd als het middel om de instroom te beperken en de uitstroom te optimaliseren. In deze situaties zien we mensen opbloeien en het heft weer in eigen handen nemen. In praktijk zien wij ook dat vooral kwetsbare groepen niet mee kunnen in dit systeem. Deze bijstandsgerechtigden moeten mee, en kunnen niet. Uiteindelijk leidt het in extreme gevallen tot beëindiging van de uitkering. Het middel Work First werkt voor een bepaalde groep werklozen, maar is niet voor iedereen het middel.

Onze ervaring is dat gemeente Work First projecten niet actief mogelijk maken voor nuggers. Dat zou veel meer moeten voor in het bijzonder mensen die tussen de wal en schip vallen. Hierboven hebben we al een aantal voorbeelden gegeven. Met deelname aan een Work First project wordt deze groep toch een kans geboden om een eigen bestaan op te bouwen.

Grote verschillen tussen de gemeenten

De sociaal raadsleden signaleren grote verschillen tussen de gemeente. Deze verschillen hebben niets met maatwerk voor de bijstandsgerechtigde te maken. Het gaat om maatwerk voor de gemeente.

Langdurigheidstoeslag

Iemand komt niet voor de langdurigheidstoeslag in aanmerking als hij in de vijf maanden meer dan minimale inkomsten uit werk heeft gehad. Wat minimale inkomsten uit werk zijn, bepaalt het college. Daarin zijn enorme verschillen, die vanuit cliënt perspectief niet te verklaren zijn. Concreet, de gemeente Utrecht vindt inkomsten uit arbeid van € 764,- per jaar nog net minimaal. De IGSD Veluwerand vindt een inkomen uit arbeid van € 1500,- over vijf jaar minimaal. Dronten kent een norm van 3 maanden maximaal 15% van de norm in die vijf jaar. Dit zijn enorme verschillen, die niet vanuit het maatwerk voor cliënten zijn te verklaren.

Bepaling van de draagkracht

Gemeente hebben de vrijheid draagkracht vast te stellen. Daarbij gaat de ene gemeente uit van draagkracht bij een inkomen hoger dan de bijstandsnorm. Een andere gemeente gaat ervan uit dat er pas draagkracht is als het inkomen meer is dan 120% van de bijstandsnorm.

Inhoud van de bijzondere bijstand.

De verstrekkingen per gemeente verschillen enorm. De gemeente Eindhoven verstrekt per jaar maximaal € 350,- per jaar aan noodzakelijke tandartskosten. Andere gemeente verstrekken alle noodzakelijke kosten.

De ene gemeente verstrekt wel leenbijstand om een afsluiting van het water te voorkomen. De andere gemeente weer niet, etc.

Toeslagen

Ook in de hoogte van de toeslag op een uitkering zitten verschillen. Bij de ene gemeente ontvangt een alleenstaande ouder met een inwonend kind volwassen kind 10% toeslag. Bij een andere gemeente wordt de maximale toeslag verstrekt.

De sociaal raadsleden pleiten voor uniformere regelgeving zodat gelijke gevallen ook gelijk worden behandeld.

Terugwerkende kracht bijstand

Het verstrekken van bijstand gebeurt in principe niet met terugwerkende kracht. Dat levert in sommige situatie toch onrechtvaardige uitkomsten op. Iemand ontvangt een uitkering van het UWV. Deze uitkering wordt teruggevorderd omdat er geen recht was op de uitkering. Omdat er geen recht was op de UWV uitkering, wordt een bijstandsuitkering aangevraagd. De bijstandsuitkering hoeft dan niet met terugwerkende kracht te worden toegekend¹.

Gemeente moeten verplicht worden bijstand met terugwerkende kracht te verstrekken indien inkomsten bronnen worden teruggevorderd.

¹ Casus op grond van CRvB 13-01-2004

Zwerwers

De bijstandswetgeving kent een zwerversuitkering. Regelmatig komt de vraag naar voren wat een zwerver is. Komt iemand die dan bij de ene vriend slaapt dan bij zijn ouders etc in aanmerking voor de zwerversuitkering, of zijn zwerwers mensen die onder een brug slapen. Dit is een discussie tussen gemeente waarvan een zwerver de dupe wordt.

De rechten van de zwervende bijstandsgerechtigde moeten beter worden vastgelegd.

Aanvragen

Het aanvragen van een uitkering is buitengewoon ingewikkeld. Het Bureau taal heeft eind vorig jaar al aangegeven dat een aanvrager van een bijstandsuitkering minimaal een HBO opleiding² nodig heeft om een het formulier goed in te vullen. Aan de ene kant is het dus erg moeilijk om de uitkering aan te vragen, aan de andere kant is de gemeente erg alert op de informatieplicht. De aanvrager die de gegevens niet verstrekt zal geen uitkering ontvangen.

Een ander probleem bij het aanvragen is de digitalisering. Er wordt maar vanuit gegaan dat mensen computervaardig zijn. Mensen die dat niet zijn moeten buitengewoon assertief zijn om de hulp te claimen die ze nodig hebben bij de aanvraag. Vaak worden afspraken voor de hulp op de wat langere termijn geschoven. Het gevolg is dus dat voor kwetsbare groepen de aanvraag termijn langer is dan voor meer zelfredzame mensen.

Veel ouderen hebben recht op bijzondere bijstand voor periodeleke kosten. Deze groep moet ieder jaar opnieuw de bijzondere bijstand aanvragen. Met name omdat het inkomen van deze groep niet zal veranderen ligt het toch erg voor de hand de bijzondere bijstand toe te kennen zo lang de kosten er zijn met een periodieke controle, in plaats van een jaarlijkse aanvraag.

Samenhang

De WWB is het vangnet er zijn tal van voorliggende voorzieningen. Er wordt te gemakkelijk naar de voorliggende voorzieningen verwezen.

Andere uitkering

Gemeente sturen aanvragers geregeld naar andere loketten om daar een uitkering aan te vragen terwijl de kans op succes erg minimaal is. Bijvoorbeeld eerst een WW uitkering aanvragen en met de afwijzing van de WW mag er dan een bijstandsuitkering worden aangevraagd. Gevolg is dat er weken zonder inkomen zijn.

voorlopige teruggave

Met een aantal voorlopige teruggave inkomstenbelasting zijn een aantal veelvuldig voorkomende problemen.

² Volkskrant, 8 oktober 2007

Doordat de belastingdienst een andere definitie heeft van de alleenstaande ouder dan in de bijstandswet staat, ontstaan er tal van problemen. Er zijn twee wezenlijke verschillen.

Op de alleenstaande ouderkorting (=belastingdienst) is recht als een ouder het kind alleen onderhoud. Daarbij geldt de leeftijdsgrens van 27 jaar. Voor de bijstandswet is een alleenstaande ouder iemand met een kind jonger dan 18.

Naast de leeftijdsgrens is er ook een andere inhoudelijke beoordeling. De alleenstaande ouder die inwoont bij zijn ouders heeft wel recht op de alleenstaande ouderuitkering, maar niet op de alleenstaande ouderkorting. Hij heeft geen recht op die heffingskorting omdat hij niet alleen woont met de kinderen.

Gemeenten verwachten van een alleenstaande met een kind ouder dan 18 en jonger dan 27 dat deze alleenstaanden (voor de bijstandswet) de alleenstaande ouderkorting aanvraagt. Hierdoor kan er minder uitkering verstrekt te worden. Voor de bijstandsgerechtigde ontstaan er dan weer problemen bij de belastingdienst. De belastingdienst zal het recht op de alleenstaande ouderkorting gaan beoordelen. Deze groep ouders kan natuurlijk nooit aantonen dat ze hun kind hebben onderhouden. Dan moet de heffingskorting weer terug worden betaald.

Daarnaast ontstaat er door deze situatie een verzilveringsprobleem. De alleenstaande uitkering min de alleenstaande ouderkorting is zo laag dat er te weinig loonheffing wordt afgedragen om de alleenstaande ouderkorting volledig te kunnen benutten.

We merken dat alle alleenstaande ouders verwacht wordt dat ze de alleenstaande ouderkorting aan vragen. Daarbij wordt geen rekening gehouden met verzilveringsproblematiek (door bijvoorbeeld kinderalimentatie) of met gezinssituaties (de alleenstaande ouder die bij zijn ouders inwoont).

Weliswaar zullen veel van de ontstane aanslagen door de gemeente vergoed moeten worden. Aanslagen veroorzaken veel stres bij bijstandsgerechtigden. Bovendien moeten de bijstandsgerechtigden er voor zorgen dat alles weer wordt geregeld tussen de twee grote organisaties, de belastingdienst en gemeente.

Gemeenten moeten meer zelf inhoudelijk beoordelen of er ook recht is op een voorliggende voorziening.

Langdurigheidstoeslag en Toeslagenwet.

Door verruiming in de Toeslagenwet, zijn een groot aantal mensen uit de bijstandsuitkering gestroomd. Dat zijn bijvoorbeeld gedeeltelijk arbeidsongeschikten. Deze groep heeft nu gelukkig nog maar één uitkering maar heeft vaak geen recht meer op de langdurigheidstoeslag. Gedeeltelijk arbeidsongeschikten hebben immers niet per definitie recht op de langdurigheidstoeslag. Het is natuurlijk erg zuur dat een versimpeling van de regelgeving ertoe leidt dat deze toeslag niet meer verstrekt wordt.

Bijstand en schulden

Veel mensen in de bijstand hebben schulden. Vaak is de sociale dienst ook schuldeiser en wordt er met de uitkering verrekend. Daarbij wordt er vaak de onjuiste beslagvrije voet gehanteerd. We verwijzen hier naar het rapport, Schuldenaren in de knel.

Daarnaast merken we dat vorderingen vaak ten onrechte gebruteerd worden. Iemand die te veel uitkering ontvangt moet dat terug betalen. Indien de gemeente over te veel ontvangen uitkering de loonheffing al heeft afgedragen, moet de loonheffing ook worden terugbetaald. Op grond van jurisprudentie hoeft de loonheffing niet terug te worden betaald als de bijstandsgerechtigde er niets aan kon doen, dat er te veel is betaald.

Gemeente dienen zorgvuldiger om te gaan met mensen met schulden.

Met vriendelijke groet,

Jacques van Gent,
Voorzitter Signaleringscommissie Sociaal Raadslidenwerk